
FORNLEIFASKRÁNING Í LANDI SKÁLMHOLTS, FLÓAHREPPI

Ragnheiður Gló Gylfadóttir

FS1115-26331

Selfoss 2026

Fornleifastofnun Íslands

Á forsíðu er mynd af leið ÁR-001:037, horft er til norðurs. Ljósmynd tók Ragnheiður Gló Gylfadóttir.

Verknúmer MÍ: 3637

©2026

FORNLEIFASTOFNUN ÍSLANDS SES.

BRÆÐRABORGARSTÍGUR 9

101 REYKJAVÍK

&

FJÖLHEIMAR

TRYGGVAGATA 13

800 SELFOSS

SÍMI: (+354) 5511033

NETFANG: fsi@fornleif.is

www.fornleif.is

Samantekt

Í þessari skýrslu er fjallað um niðurstöður fornleifaskráningar sem fór fram í byrjun október 2026 í landi Skálmholts, í sveitarfélaginu Flóahreppi. Skráningin var gerð innan deiliskipulagsreits sem kallast *Skálmholt land D* (L190542) og er norðarlega í landi jarðarinnar. Unnið er að nýju deiliskipulagi fyrir reitinn er um 10 ha að stærð. Við skráninguna voru skráðar tvær fornleifar á jafnmörgum minjastöðum og töldust þær báðar í mikilli hættu vegna fyrirhugaðra framkvæmda.

Efnisorð: Fornleifaskráning, Deiliskipulag, Flóahreppur, Skálmholt, Fornleifastofnun Íslands

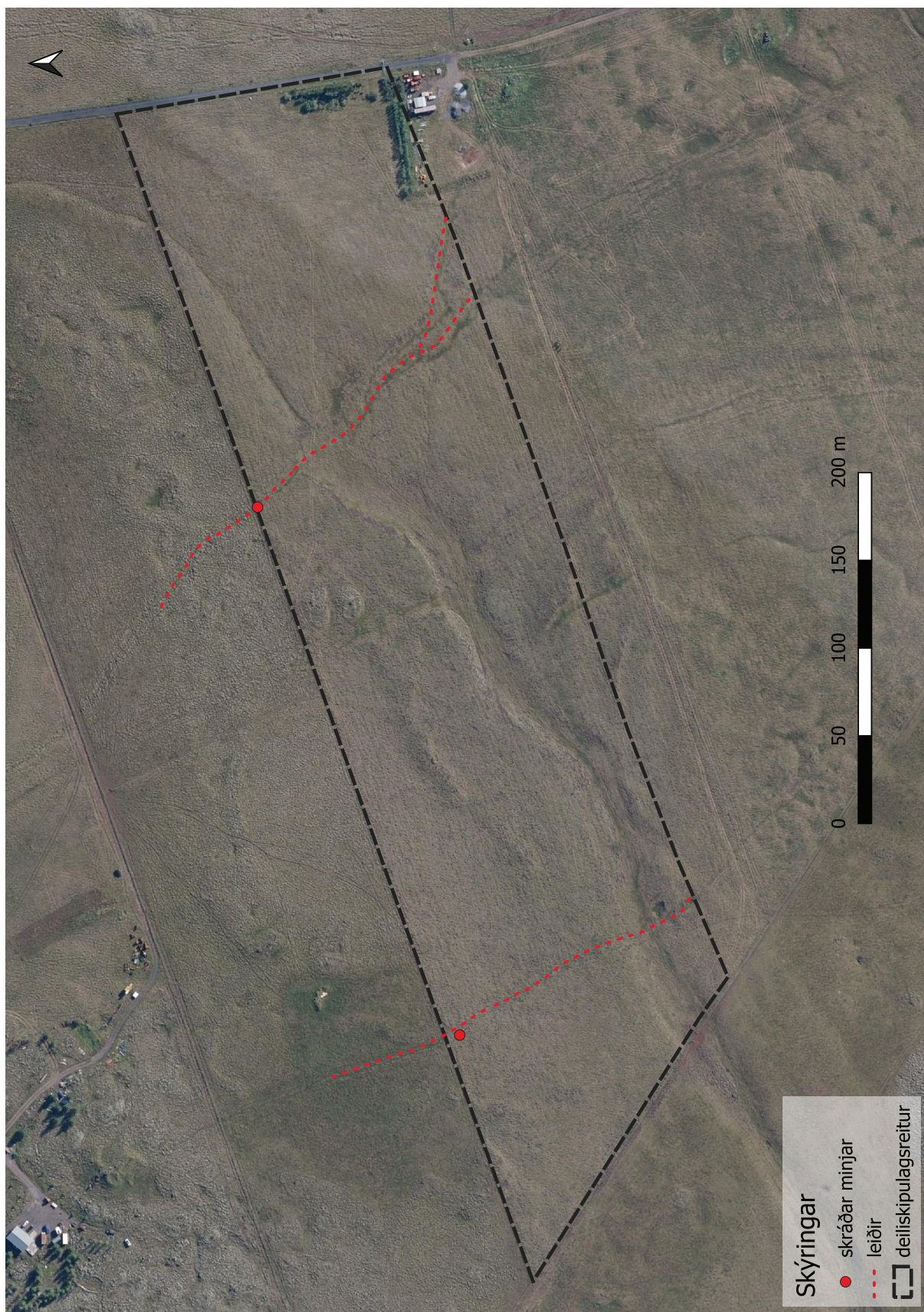
Summary

This report presents the results of an archaeological survey carried out in early October 2026 on the land of Skálmholt farm, in the municipality of Flóahreppur. The survey was undertaken within a planning area known as *Skálmholt land D* (L190542). The survey covered an area of approximately 10 hectares, where a new site plan is currently being prepared. In total two archaeological sites were recorded, both of which were at high risk due to the proposed development.

Keywords: Archaeological survey, Site plan, Institute of Archaeology, Flóahreppur municipality, Skálmholt

Efnisyfirlit

1. Inngangur	7
2. Um fornleifaskráningu	9
3. Aðferðir	11
4. Fornleifaskrá	13
ÁR-001 Skálmholt	13
5. Niðurstöður	15
Heimildaskrá	17
Viðauki I: Minjakort	18

Mynd 1: Deiliskipulagsreiturinn er um 10 ha og afmarkast af svartri brotalínu á myndinni. ©Loftmyndir ehf

1. Inngangur

Í byrjun október 2026 var unnin fornleifaskráning á hluta jarðarinnar Skálmholts í sveitarfélaginu Flóahreppi. Skráningin var gerð innan 10 ha deiliskipulagsreits sem kallast *Skálmholt land D* (L190542), að beiðni landeigenda vegna vinnu við nýtt deiliskipulag. Fyrirhugað er að byggja á svæðinu þrjú íbúðarhús, tvær skemmur og sex smáhýsi ásamt minni háttar skógrækt.

Aðalskráning fornleifa fór fram í Flóahreppi á árunum 2008-2018 og var Skálmholt ein þeirra jarða sem þá voru skráðar.¹ Engin fornleif var þá skráð á því landsvæði sem nú tilheyrir Skálmholti landi D. Búið er að skipta jörðinni Skálmholti upp nokkrar minni jarðir og lóðir á síðustu áratugum og við þá vinnu hefur einu sinni áður verið unnin ítarleg fornleifaskráning vegna breytinga á deiliskipulagi. Hún náði þó ekki svæðis sem hér er fjallað um.²

Mynd 2: Staðsetning skráningarsvæðisins er sýnd á Íslandskortinu með rauðum punkti. © Fornleifastofnun Íslands og Náttúrufræðistofnun Íslands.

Við skráninguna var gengið skipulega yfir deiliskipulagsreitinn, allar fornleifar hnitsettar og yfirborðsummerki mæld upp með GPS-tæki af gerðinni Juniper Archer 4. Skráðar voru tvær fornleifar á jafnmörgum minjastöðum innan deiliskipulagsreitsins. Um vettvangsvinnu sá Ragnheiður Gló Gylfadóttir, fornleifafræðingur, sem sá einnig um skýrsluskrif og kortagerð. Allar ljósmyndir í skýrslunni eru teknar af skrásetjara nema annað sé tekið fram, en loftmyndir eru frá Loftmyndum ehf.

Í þessari skýrslu er gerð grein fyrir niðurstöðum skráningarinnar og uppbyggingin

1 Ragnheiður Gló Gylfadóttir o.fl. 2014.

2 Atli Rúnarsson og Margrét Hrönn Hallmundsdóttir, 2023.

er með hefðbundnum hætti. Á eftir inngangskafla kemur yfirlit um fornleifaskráningu og löggjöf um minjavernd í landinu, en í þriðja kafla er farið yfir skráningakerfi Fornleifastofnunar Íslands. Fjórði kaflinn er sjálf minjaskráin þar sem fjallað er um þær fornleifar sem skráðar voru innan úttektarsvæðisins og í fimmta og jafnframt síðasta kaflanum er farið yfir helstu niðurstöður skráningarinnar. Aftast í skýrslunni er heimildaskrá og þar á eftir eru minjakort.

2. Um fornleifaskráningu

Fornleifaskráning snýst um að afla upplýsinga um staðsetningu minjastaða, greina þá eftir tegundum og kanna ástand þeirra og afdrif. Hátt á aðra öld er liðið síðan skráning fornleifa hófst á Íslandi en þó er enn langt í land að til sé heildstæð skrá um fornleifar á landinu. Á síðustu áratugum 19. aldar voru margir minjastaðir kannaðir á vegum Hins íslenska fornleifafélags, einkum staðir sem á einn eða annan hátt tengdust fornsögum og sögu þjóðveldisins. Eftir aldamótin 1900 dró úr fornleifakönnun á vegum félagsins og var þráðurinn ekki tekinn upp að nýju fyrr en um og eftir 1980.

Skoðanir manna á því hvað teljast fornleifar hafa breyst mikið á þessum tíma. Skilningur hefur vaknað á nauðsyn þess að skrá upplýsingar um slíkar minjar og vernda þær fáu sem eftir eru fyrir komandi kynslóðir. Nauðsynlegra upplýsinga um gerð og ástand fornleifa er aðeins hægt að afla með vettvangsathugun og við það er venjulega átt með hugtakinu fornleifaskráning. Til þess að vettvangsathugun komi að fullu gagni verður þó fyrst að taka saman ýmsar upplýsingar, bæði skriflegar og munnlegar, sem vísa á minjastaði og geta gefið vísbendingar um hlutverk mannvirkjaleifanna (heimildaskráning).

Á undanförnum árum hafa verið gerðar breytingar á löggjöf um verndun fornleifa og hefur eftirlit með framkvæmd laganna verið aukið. Samkvæmt 21. grein laga um menningarminjar (nr. 80, 2012), eru allar fornleifar á Íslandi friðhelgar: „Fornleifum, [...] jafnt þeim sem eru friðlýstar sem þjóðminjar og þeim sem njóta friðunar í krafti aldurs, má enginn, hvorki landeigandi, ábúandi, framkvæmdaraðili né nokkur annar, spilla, granda eða breyta, hylja, laga, aflaga eða flytja úr stað [...]“. Er þessi fornleifakönnun í anda þeirra markmiða sem sett hafa verið með löggjöfinni. Mat á áhrifum framkvæmda á fornleifar gerir kröfur um fjölþætta athugun á heimildum og vettvangsrannsókn enda er skilgreining á fornleifum í lögum um menningarminjar víðtæk. Fornleifar teljast hvers kyns mannvistarleifar, á landi, í jörðu, í jökli, sjó eða vatni, sem menn hafa gert eða mannaverk eru á og eru 100 ára og eldri, svo sem:

a. búsetulandslag, skráðgarðar og kirkjugarðar, byggðaleifar, bæjarstæði og bæjarleifar ásamt tilheyrandi leifum mannvirkja og öskuhauga, húsaleifar hvers kyns, svo sem leifar kirkna, bæn húsa, klaustra, þingstaða og búða, leifar af verbúðum, naustum og verslunarstöðum og byggðaleifar í hellum og skútum,

b. vinnustaðir þar sem aflað var fanga, svo sem leifar af seljum, verstöðvum, bólum, mógröfum, kolagröfum og rauðablæstri,

c. tún- og akurgerði, leifar rétta, áveitumannvirki og aðrar ræktunarminjar, svo og leifar eftir veiðar til sjávar og sveita,

d. vegir og götur, leifar af stíflum, leifar af brúm og öðrum samgöngumannvirkjum, vöð, varir, leifar hafnarmannvirkja og bátalægi, slippir, ferjustaðir, kláfar, vörður og önnur vega- og siglingamerki ásamt kennileitum þeirra,

e. virki og skansar og leifar af öðrum varnarmannvirkjum,

f. þingstaðir, meintir hörgar, hof og vé, brunnar, uppsprettur, álagablettir og aðrir staðir og kennileiti sem tengjast siðum, venjum, þjóðtrú eða þjóðsagnahefð,

g. áletranir, myndir eða önnur verksummerki af manna völdum í hellum eða skútum, á klettum, klöppum eða jarðföstum steinum og minningarmörk í kirkjugörðum,

h. haugar, dysjar og aðrir greftrunarstaðir úr heiðnum eða kristnum sið,

i. skipsflök eða hlutar þeirra.

Minjar 100 ára og eldri teljast til fornleifa, en heimilt er þó að friðlýsa yngri minjar.

Það er skýrt af þessari skilgreiningu að fornleifar eru ekki aðeins öll mannvirki heldur einnig staðir sem á einn eða annan hátt tengjast menningu og atvinnuvegum. Þar af leiðandi getur vönduð fornleifaskráning dregið fram heildarsvip bústaða og landnotkunar, ásamt menningarsögulegu samhengi þeirra í nærumhverfinu, s.s. álagablettum, vöðum og reiðleiðum. Þessari skilgreiningu er fylgt við hefðbundna fornleifaskráningu. Friðhelgað svæði frá ystu mörkum fornminja skal vera 15 metrar nema annað sé ákveðið í samvinnu við Minjastofnun Íslands, og 100 m í tilfelli friðlýstra fornleifa. Ef hrófla þarf við fornleifum þarf að óska eftir sérstöku leyfi Minjastofnunar og sker hún úr um hvort þess háttar heimild verði veitt og með hvaða skilyrðum.

3. Aðferðir

Fornleifaskráning minjastaða á vegum Fornleifastofnunar Íslands er skráð í gagnagrunninn Ísleif. Í því kerfi er landinu skipt upp í svæði, sem jafnan eru jarðir, eða afréttir og önnur óbyggð svæði. Í gegnum tíðina hafa jarðir skipst og sameinast og landamerki breyst. Kerfið byggist þ.a.l. á almennri viðmiðun um hinar ýmsu landfræðilegu einingar (jarðir, hreppar, sóknir) sem er fest í tíma, þ.e. 1847. Á því ári var gefin út rækileg skrá (Jarðatal Johnsens) og er hún lögð til grundvallar. Hver sýsla hefur skammstafað heiti (ÁR, BO o.s.frv.) og hver jörð hefur þriggja stafa númer. Miðað er við jarðaskiptingu eins og hún kemur fyrir í Jarðatali 1847 og byggir tölusetning jarðanna á því. Skipting jarða um miðja 19. öld ræður ekki aðeins númerum í skránni heldur er miðað við hana þegar ákvarðað er hvaða jörð ákveðnir minjastaðir tilheyra. Hverjum minjastað er gefin kennitala sem er þriggja stafa númer sem hengt er við sýslutákn og jarðarnúmer (dæmi: BO-162:001). Á hverjum minjastað eru ein eða fleiri fornleifar og bætist númer fyrir hverja og eina aftan við (dæmi: BO-162:001.01).

Fornleifaskrá hvernar jarðar hefst á stuttu yfirliti yfir sögu jarðarinnar, eignarhald hennar og matsverð, og einnig er gefin stutt lýsing á búskaparaðstæðum, staðháttum og náttúrufari. Þar á eftir kemur listi yfir alla minjastaði sem fundust innan hvernar jarðar. Í skránni fær hver minjastaður eina efnisgrein og er framsetning upplýsinganna stöðluð. Í fyrstu línu hvernar greinar er auðkennisnúmer. Á eftir því kemur sérheiti staðar

Númer jarðar í Jarðatali Johnsens

Númer fornleifar á tiltekinni jörð

Sérheiti

Tegund

Hlutverk

Sýslutákn

SE-175-009

Sveinshlaða

tóft

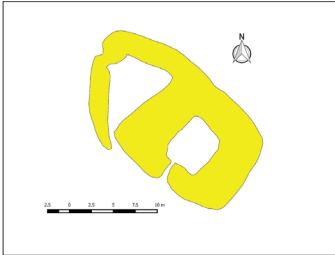
hlaða

Hnattstaða í landshnitakerfi ISN93

E: 528751 N: 352323

Sveinshlaða 009, horft til norðurs

Ljósmynd af minjastað og uppmæling/teikning

Á túnakorti frá 1920 og bæjarteikningu danskra mælingamanna frá 1904 er sýnt útihús í túnjaðri um 210 m norðan við eldra bæjarstæði 001 og 80 m norðvestan við yngra bæjarstæði 003. Á þeim stað er staðileg hlöðutóft sem nefnist Sveinshlaða og samtengt eða eldra mannvirki norðvestan við hana. Sveinshlaða er 16 m suðvestan við miðlínu Skaftártúnguvegar (208) þar sem fyrirhugaðar eru framkvæmdir og telst því í stórhættu vegna vegagerðar. Tóftin er í túnjaðri fast suðvestan við Skaftártúnguveg (208). Túnið er í allmiklum halla til suðvesturs. Heildarstærð tóftarinnar er 23x14 m og snýr hún norðvestur-suðaustur. Í suðausturhluta hennar er Sveinshlaða sem er 15x13 m að stærð og snýr norðvestur-suðaustur. Hún er 5x6 m að innanmáli og snýr norðaustur-suðvestur. Hlaðan er niðurgráfin um 1 m og eru veggir hennar um 2 m á hæð innanmáls. Norðvestan við hlöðuna er annað hólf eða annað mannvirki og er það torfhlaðið. Það er þríhyrningslaga og er 9x6 m að innanmáli, mjókkar til norðvesturs. Op virðist vera inn í það í suðurhorni. Veggir þess eru 0,3-0,4 m á hæð og 2-2,5 m á breidd en veggir hlöðunnar eru 4-5 m á breidd. Hólfín virðast vera samtengt en hlaðan er mun yngri að sjá en hólfið norðvestan við hana. Nokkur hólmyndun er undir norðvesturhluta tóftarinnar og ljóst að mannvirki hafa verið á þessum stað í langan tíma.

Hættumat: stórhætta, vegna vegagerðar

Heimildir: Túnakort 1920

Hætta sem stæðjar að fornleif

Heimild sem vísað er í, nánari færsla í heimildaskrá

Mynd 3: Dæmi um framsetningu á minjastað í skýrslum Fornleifastofnunar Íslands.

ef eitthvert er og síðan tegund. Með tegundarflokkun er leitast við að skilgreina hvers eðlis minjarnar eru, þ.e. hvort um er að ræða mannvirki af einhverju tagi sem enn sést, og þá hvers kyns (t.d. tóft, garðlag eða varða), mannvirki sem vitað var um samkvæmt rituðum eða munnlegum heimildum en er horfið, eða staður þar sem ekki hefur verið mannvirki en hefur menningarsögulega merkingu (s.s. álagablettur, reiðleið eða vað). Allir minjastaðir eru greindir til tegundar en hlutverk þeirra (s.s. bústaður, legstaður, vatnsból) er ekki alltaf hægt að ákvarða. Á eftir hlutverki kemur hnattstaða minjastaðarins í ISN93. Þar sem getið er um „heimild um“ t.d. útihús, þá er átt við að eingöngu eru til heimildir um staðinn, en minjar hafa ekki fundist á vettvangi við skrásetningu. Þótt engar minjar finnist, er engu að síður tekin hnattstaða staðarins ef unnt hefur verið að ákvarða hana á grundvelli fyrirbyggjandi upplýsinga með um 50 metra fráviki. Í annarri línu hefst lýsing minjastaðar oftast á tilvitnun í fyrirbyggjandi heimildir en síðan er staðsetningu hans og staðháttum lýst. Loks er lýsing á minjunum sjálfum ásamt öðrum upplýsingum sem við eiga. Í næstsíðustu línu er lagt mat á þá langvarandi hættu sem minjastaðurinn kann að vera í. Hættustigin eru eftirfarandi: 1) engin hættu, 2) hættu og 3) mikil hættu. Algengar langvarandi hættuorsakir eru t.d. ábúð í nágrenni minja, túnræktun eða uppblástur. Minjar á eða við svæði þar sem framkvæmdir eiga sér stað, eða innan skipulagsreits þar sem framkvæmdir eru fyrirhugaðar, teljast yfirleitt tímabundið í mikilli hættu meðan framkvæmdir eru yfirvofandi og er hættumatið þannig notað til að vekja athygli á minjastöðum innan skipulags. Í síðustu línu er getið heimilda ef einhverjar eru, oft með skammstöfunum, en úr þeim er leyst í heimildaskrá aftast í skýrslunni.

4. Fornleifaskrá

ÁR-001 Skálmholt

1708: Jarðardýrleiki óviss, Skálholtsstólseign. JÁM II, 178-179.

1847: 19 2/3 hdr. Bændaeign. JJ, 53.

Jarðarinnar er getið í Jóns sögu helga, Biskupasögur II, 146.

SKÁLMOHOLT Í FLÓA (Á) -Maríu - (ÓLAFSVALLAÞING) HÁLFKIRKJA

c. **1200:** Þar er kirkja, kirkjugarður og kirkjulykill týndur fyrir 6 árum, Jóns saga eldri, Biskupasögur I, 195.

1397: [á kvikfé] fellur nidur oll portio firir vppgiaurd aa kirkiunne; DI IV 52

1480: Jarðarinnar er getið í máldaga Maríukirkju á Breiðabólstað í Fljótshlíð, DI VI, 332.

1592: jtem j samri [Ólafsvalla] sokn sogd og halldin ij bænhús. Sem er ä nedri reykium og j skalmholhti. Enn um þeirra kuijllde veit ec eckj. AM 2624to bl. 9b.

1598: hálfkirkja; AM 263 fol. Bl. 50.

1708: „Bænhús [002] hefur hjer að fornu verið, en affallið fyrir manna minni, og stendur þar nú smiðjuhús, sem bænhúsið skuli staðið hafa áður, og sjást hér enn merki til kirkjugarðsleifa.“ JÁM II, 178-179.

1708: „Dælakot [009]. Eyðihjáleiga, byggð í úthögum hjer um fyrir 60 árum, þar sem ekki hafði áður byggð verið, og var ýmist bygt eður óbyggt, inn til næstu 15 ára. Síðan í auðn.“ JÁM II, 179-80.

1981: „Heiðarbær er nýbýli, byggt árið 1936 af Halldóri Guðbrandssyni og Heiðrúnu Björnsdóttur. Land býlisins er 1/4 af landi Skálmholts og 1/4 af landi Skálmholtshrauns. Síðar fékk Heiðarbærinn einnig spildu frá Skálmholti sunnan Flóavegar, svokallaða Kima. Þar er forn skilarétt Flóamanna Dælarétt [009].“ SB II, 35.

Landkostir:

1708: „Fóðrast kann vi kýr, ii úngneyti, xx ær, x lömb, i hestur; hinum vogað á útigang, so og sauðfje, sem meira er en hjer er talið. Afrjett ut supra. Haga selur jörðin Skálmholtshrauns mönnum fyrir kýr á sumardag um lítinn tíma, og tekur þar fyrir slægjur lítilfjörlegar eftir samkomulagi. Torfrista og stúnga lök. Móskurður til eldiviðar hefur verið, brúkast ei. meinast eyddur. Skóg brúkar jörðin í almenníngi ut supra. Túninu grandar sandfok, sem mjög fer í vöxt, sjerdeilis í landnyrðíngi. Engjar öngvar nema í úthögum, sem mjög eru á dreif og það undir penínga ágangi. Kirkjuvegur langur og torsóktur, ut supra á Þjótanda.“ JÁM II, 179.

ÁR-001:036.01 gata leið

Um 880 m norðan við bæ 001 og 290 m vestan við tóft 023 sést leið hlykkjast NNV-SSA í gróinni heiði. Leiðin var eingöngu rakin innan þess svæðis sem kallast Skálmholt land D en hún nær lengra til beggja átta. Í suðausturhorni svæðisins sem skoðað var klofnar leiðin. Suðausturhlutinn stefnir að Skálmholtshrauni ÁR-002 en vesturhlutinn liggur áfram til suðurs að Skálmholti, þ.e. holtinu sem bærinn dregur nafn sitt af. Leiðin er ekki sýnd á herforingjaráðskortum sem gerð voru í upphafi síðustu aldar.

A: 418690 N: 384609

Mynd 4: Leið ÁR-001:036, horft til suðurs.

Gatan liggur í gróinni og flatrí heiði. Hraunhólar koma upp úr sverði á stöku stað og gamall vatnsfarvegur hlykkjast austur-vestur þvert í gegnum svæðið sem skoðað var. Svæðið hefur verið sléttað og á loftmyndum má greina ílangar rásir sem snúa nálega austur-vestur innan þess og tengjast þeirri framkvæmd.

Leiðin var rakin á um 120 m löngum kafla þar sem hún liggur nálega norður-suður. Hún sést vel á loftmyndum, m.a. einni sem tekin er árið 1986 og aðgengileg er í loftmyndasjá Náttúrufræðistofnunar Íslands. Vegna sléttunar er leiðin hins vegar illgreinileg þar sem hún var skoðuð á vettvangi. Þar má greina moldarrof í grunnri lág, í gróinni heiðinni sem ber henni vitni. Leiðin sést enn vel innan landsvæðis sem kallast Skálmholt land E, fast norðan við land D. Líklega er leiðin tengivegur við þekktar þjóðleiðir sem eru þarna nokkuð norðar.

Almennt hættumat: engin hætta

Tímabundið hættumat: mikil hætta, vegna deiliskipulags

ÁR-001:037.01 gata leið

Mynd 5: Leið ÁR-001:037, horft til norðurs.

A: 418389, N: 384494

Um 350 m vestan við leið 036 og um 910 m norðan við bæ 001 sést leið liggja norður-suður í gróinni heiði. Leiðin var eingöngu rakin innan svæðis sem kallast Skálmholt land D en nær lengra til beggja átta. Leiðin liggur til norðurs frá bænum, vestan við sjálft Skálmholtið og endar við tóft 038.

Gatan liggur í gróinni og flatrí heiði. Hraunhólar koma upp úr sverði á stöku stað og gamall vatnsfarvegur hlykkjast austur-vestur þvert í gegnum svæðið sem skoðað var. Svæðið hefur verið

sléttað og á loftmyndum má greina ílangar rásir sem snúa nálega austur-vestur innan þess og tengjast þeirri framkvæmd.

Leiðin sést afar illa en var rakin á alls um 120 m löngum kafla sem liggur nálega norður-suður. Hún sést vel á loftmyndum, m.a. einni sem tekin var árið 1986 og aðgengileg er í loftmyndasjá Náttúrufræðistofnunar Íslands. Vegna sléttunar er leiðin hins vegar illgreinileg þar sem hún var skoðuð á vettvangi. Enn má greina mold í botni hennar en líklega var hún ekki fjölfarin.

Almennt hættumat: engin hætta

Tímabundið hættumat: mikil hætta, vegna deiliskipulags

5. Niðurstöður

Í byrjun október 2026 fór fram fornleifaskráning innan deiliskipulagssvæðis í landi Skálmholts, í sveitarfélaginu Flóahreppi. Deiliskipulagssvæðið er um 10 ha stórt og nær til svæðis sem kallast *Skálmholt land D* (L190542). Þar er unnið að nýju deiliskipulagi en svæðið ber þess merki að hafa verið sléttað án þess að hafa verið ræktað upp í kjölfarið. Það hefur að mestu verið nýtt til hrossabeitar á síðustu árum en þar er nú fyrirhuguð uppbygging mannvirkja. Sú uppbygging er þegar hafin. Búið er að leggja malarveg sem liggur austur-vestur í gegnum austurhluta svæðisins og er hann hluti þeirra framkvæmda sem þarna eru fyrirhugaðar.

Mynd 6: Horft til vesturs, yfir deiliskipulagsreitinn.

Úttektarsvæðið er í úthögum Skálmholts og var áður að mestu nýtt til beitar.³ Þar er flatlend heiði en gróið hraun er nokkuð norðar. Í gegnum mitt skráningarsvæðið hlykkjast djúp lág, að því virðist gamall vatnsfarvegur.

Innan deiliskipulagssvæðisins voru skráðar tvær leiðir. **Leið ÁR-001:036.01** hlykkjast norður-suður í gegnum austurhluta skráningarsvæðisins. Hún er illgreinileg og þegar er búið að raska henni með vegagerð en ekki er fyrirhugað að reisa byggingar yfir hana. **Leið ÁR-001:037.01** er skammt vestar og gildir það sama um hana, þ.e. hún er illgreinileg innan skráningarsvæðisins. Ekki eru byggingarreitir nærri leiðinni en hún er líklega innan þess svæðis sem mun fara undir skógrækt.

Í takt við fyrirmæli Minjastofnunar Íslands var á vettvangi bæði metin sú hætta sem að minjum steðjar vegna framkvæmda (tímabundin hætta) og sú hætta sem að

³ Ö-Skálmholt TG, 2

minjunum steðjar almennt, ef ekki kæmi til framkvæmda. Hvorug fornleifanna var metin í almennri hættu. Við gerð tímabundins hættumats var metið hvort hætta gæti steðjað að minjunum ef ekki væri gripið til sérstakra ráðstafana og byggir tímabundna hættumatið á þeim grunni. Báðar minjarnar innan deiliskipulagssvæðisins voru metnar í mikilli hættu vegna framkvæmdanna, annarri leiðinni hefur þegar verið raskað vegna vegagerðar. Helgunarsvæði fornleifa er 15 m sem ber að hafa í huga við fyrirhugaðar framkvæmdir. Í tilvikum þar sem óhjákvæmilegt reynist að raska fornminjum vegna framkvæmda er það hlutverk Minjastofnunar Íslands að úrskurða formlega um hvort og með hvaða skilmálum megi raska fornleifum við slíkar aðstæður.

Heimildaskrá

Atli Rúnarsson og Margrét Hrönn Hallmundsdóttir (2023). *Fornleifaskráning vegna deiliskipulags í Skálmholti í Flóahreppi*. NV. nr. 23. Náttúrustofa Vestfjarða.

Byskupasögur 1-II (1948). Guðni Jónsson bjó til prentunar. Kaupmannahöfn Reykjavík: Íslendingasagnaútgáfan, Haukadalsútgáfan.

DI: *Diplomatarium Islandicum* eða *Íslenzkt fornbréfasafn IV, VI* (1853-1976). Kaupmannahöfn/Reykjavík.

JÁM II: *Jarðabók Árna Magnússonar og Páls Vídalíns* (1918-1921). Kaupmannahöfn: S.L. Möller.

JJ: J. Johnsen: *Jarðatal á Íslandi* (1847). Kaupmannahöfn.

Ragnheiður Gló Gylfadóttir og Orri Vésteinsson (2014). *Fornleifaskráning í Flóahreppi. Áfangaskýrsla II*. FS519-07172. Reykjavík: Fornleifastofnun Íslands.

SB II: *Sunnlenskar byggðir II: Flóinn* (1981). Páll Lýðsson (ritstjóri). Búnaðarsamband Suðurlands

Óútgefnar heimildir:

AM 262 4to bl. 9b. Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum.

AM 263 fol. bl. 50. Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum.

Ö-Skálmholt. Án ártals. *Skálmholt*. Tómas Guðbrandsson skráði. Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum.

Viðauki I: Minjakort

deiliskipulagsreitur

leiðir

skráðar minjar

Skýringar

Löftmynd tekin árið 1989. © Náttúrufræðistofnun Íslands